

ODEVZDEJ ÚPLATEK,

NEBO ZEMŘEŠ

Země vzkvétala, zdravotnictví bylo na vynikající úrovni, pacientům se dostávalo nejmodernější péče. Tak se alespoň tvářilo vedení Československé socialistické republiky. Lidé ovšem věděli, že to moc neplatí. Neměli sice možnost přímého srovnání se zdravotnickými systémy v jiných a skutečně vyspělých zemích, ale i tak se vžilo motto „Odevzdej úplatek, nebo zemři“ neboli OÚNZ, které vycházelo z termínu Okresní ústav národního zdraví.

Tušilo se, že úroveň zdravotnictví je poněkud kolísavá, a že pokud už dokáže nabídnout něco solidního, bude to stát něco navíc. A tak se uplácelo, přičemž podoba úplatků byla rozmanitá a skutečně platilo, že každý dává podle svých možností, jak dokládají vzpomínky pamětníků. Divné to vlastně nikomu moc nebylo, uplácelo se napříč společností, u kadeřnice stejně jako v autoservisu nebo na úřadě, tak proč ne u doktora.

BÁBOVKY I TISÍCE KORUN

Nosily se domácí bábovky, sáček ne úplně obyčejného kafe a bonboniéry sestřičkám v nemocnicích. Kdo dokázal sehnat, šplhl si vánoční kolekci z Tuzexu. Doktorům se nosily lahve lepšího tvrdého alkoholu. Dávalo se padesát korun jako drobné všimné, platilo se několik set, nebo dokonce tisíc korun za to, aby se člověk dostal na nějaké vyšetření nebo operaci. Uplácelo se spíš v nemocnicích než v ambulancích.

V publikaci Mýty o socialismu, kterou vydal Člověk v tísni, jistý pamětník popisuje otřesné scény, které zažil coby sanitář ve Všeobecné fakultní nemocnici na Karlově náměstí v Praze. Měl na starost mimo jiné převoz nepohyblivých pacientů na různá vyšetření a zase zpět na pokoj. Líčil, jak mu vyděšená starší žena dávala padesát korun, což pro ni nepochybně nebylo úplně málo. Když nechápal, proč mu je dává, začala plakat a s obavami mu líčila, že se bojí, aby ji nenechal dole v zimě. Až později se dozvěděl, že sanitáři běžně nechávali pacienty, kteří jim nezaplatili, několik hodin čekat na studené nemocniční chodbě. Taxa byla deset až padesát korun.

Tisícikoruny si podle jiného vyprávění brával primář z okresní nemocnice a zároveň kovaný komunista na Vysočině, přezdívaný pro svůj přístup k pacientům Mengele. Přezdívku Bonaparte si vysloužil další lékař, pacient buď přišel s tuzexovým plátkem zvaným bony, nebo si rovnou mohl nechat tisknout parte.

Větší peníze, třeba za operace, často nešly přímo lékařům, ale u dražších existovali prostředníci, kteří všechno domlouvali. Jak přesně s penězi naložili, těžko říct.

